

O analiză a politicilor publice privind reintegrarea migranților reveniți în Republica Moldova

Editor :
Mara Birou

Autori:
**Mara Birou
Stela Leonti
Dorin Vaculovschi
Marina Popa
Raisa Dogaru**

ReMiReM: Investigarea dinamicii migrației de întoarcere
în Republica Moldova: o analiză calitativă
PN-IV-P8-8.3-ROMD-2023-0173

O analiză a politicilor publice privind reintegrarea migranților reveniți în Republica Moldova

Editor: Mara Birou

Autori: Mara Birou, Stela Leonti, Dorin Vaculovschi, Marina Popa, Raisa Dogaru

1. Introducere și context

În prezent, Republica Moldova poate fi considerată o țară cu cea mai mare intensitate a migrației internaționale de muncă dintre țările europene. Estimările Organizației Internaționale pentru Migrație indică faptul că un sfert dintre cetățenii moldoveni locuiesc în străinătate cu șederi mai mult sau mai puțin permanente. La aceștia se pot adăuga cei aproximativ 350.000 de cetățeni aflați în migrație de scurtă durată pentru muncă (World Migration Report, 2024¹).

Intensificarea migrației internaționale de muncă din Republica Moldova a început încă din 1998, fiind determinată de mai mulți factori precum: consolidarea raporturilor economice de piață la care populația Republicii Moldova încă nu s-a adaptat, procesele de privatizare a întreprinderilor, în urma cărora s-au declanșat disponibilizări în masă ale lucrătorilor, reformele din agricultură, criza economică din Federația Rusă care a condus la devalorizarea leului moldovenesc, extinderea puternică a sărăciei etc. Oamenii plecau la muncă peste hotare pentru a depăși situația de sărăcie a lor și a familiei lor în care se aflau ei.

În prezent, peste hotarele republicii se află circa o treime din potențialul uman al țării. Datele Recensământului din 2024² au arătat un declin al numărului populației de circa 1,1 milioane persoane, de la circa 3,4 milioane în 2000 până la 2,381 milioane în 2024, cauza principală fiind anume migrația de muncă. Se constată că, pleacă, de regulă, persoane tinere. Cu toate că pe parcursul perioadei de referință numărul femeilor migrante este în creștere, în totalul persoanelor migrante predomină bărbații într-un procent de 56% comparativ cu femeile (44%) în 2023. Trebuie menționat faptul, că plecarea persoanelor peste hotare în căutarea unui loc de muncă din mediul rural este cu mult mai intensă comparativ migrația de muncă din mediul urban, constituind în 2024

¹ McAuliffe, M., & Oucho, L. A. (Eds.). (2024). World migration report 2024. International Organization for Migration (IOM). <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>

² Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). Rezultatele finale ale Recensământului Populației și Locuințelor 2024. https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/60

- 62% din totalul persoanelor plecate, aceasta fiind condiționată, în primul rând, de lipsa oportunităților de angajare în mediul rural.

În ceea ce privește migrația de întoarcere, deși este frecvent prezentă în discursul public și politic, monitorizarea acestui fenomen rămâne fragmentară. În mod particular, persistă o lacună semnificativă în colectarea și armonizarea datelor oficiale, manifestată prin discrepanțe și neconcordanțe între statisticile furnizate de autoritățile naționale. Această situație limitează capacitatea instituțională de a evalua corect amploarea și dinamica procesului de reîntoarcere. Problematika „reîntoarcerii” a devenit parte a agendei publice în principal ca urmare a intensității emigrației și a efectelor sale structurale asupra societății. Pierderea masivă a populației apte de muncă poate accentua îmbătrânirea demografică, reduce rata natalității, diminua forța de muncă disponibilă și afecta sustenabilitatea sistemelor sociale și economice. În acest context, măsurarea corectă a reîntoarcerii capătă o importanță strategică pentru formularea politicilor publice.

Tabelul de mai jos (Tabel 1) evidențiază incertitudinea care caracterizează măsurarea fenomenului de reîntoarcere. Astfel, se observă că numărul imigranților cu cetățenie moldovenească este constant mai mare decât numărul repatriaților, deși repatrierea, prin definiție, se referă la cetățeanul Republicii Moldova și/sau persoana născută pe teritoriul Republicii Moldova, urmașii acesteia, precum și persoana care a locuit anterior permanent în țară și are dreptul legal de a-și stabili domiciliul permanent pe teritoriul Republicii Moldova.

Tabel 1. Date statistice migrație Moldova

Anul	Imigranți cu cetățenie moldovenească	Repatriați	Emigranți cu cetățenie moldovenească
2014	5 705	748	4 489
2015	5 139	453	5 706
2016	4 044	706	6 737

2017	3 782	578	8 099
2018	3 769	618	8 658
2019	4 340	1 227	8 123
2020	4 592	558	5 820
2021	3 564	1 523	8 358
2022	2 980	871	8 161
2023	3 893	1 101	6 474

Diferențele dintre numărul imigranților cu cetățenie moldovenească și cel al repatriaților reflectă divergențe de definiție și limitări metodologice în monitorizarea reîntoarcerii. Datele se referă exclusiv la migrația de durată de minimum 12 luni.

Analizate comparativ cu datele privind emigrația, aceste statistici indică faptul că fenomenul emigrării rămâne mai intens decât cel al reîntoarcerii, numărul cetățenilor moldoveni care părăsesc țara depășind semnificativ numărul celor care revin. Totuși, această concluzie trebuie tratată cu prudență, întrucât există riscul unor interpretări eronate generate de deficiențele de monitorizare și de lipsa unei baze de date centralizate pentru un fenomen extrem de dinamic.

Un aspect esențial îl reprezintă caracterul temporal al migrației. Dreptul la libera circulație face ca o parte semnificativă a migrației să fie temporară, iar persoanele plecate nu sunt întotdeauna monitorizate și nici obligate să se înregistreze oficial. În consecință, statisticile disponibile iau în considerare doar o perioadă de referință de 12 luni, atât pentru emigranți, cât și pentru imigranți, ceea ce limitează surprinderea migrației circulare și a reîntoarcerilor pe termen scurt.

Impactul migrației asupra economiei, pieței muncii, demografiei

Migrația de muncă din Republica Moldova s-a dovedit a fi destul de benefică pentru Republica Moldova, contribuind atât la creșterea economică cât și la creșterea bunăstării populației și depășirea sărăciei. Pentru a scoate în evidență efectele migrației asupra dezvoltării, de regulă se recurge la analiza impactului celor trei tipuri de transferuri generate de migrație, și anume transferul de persoane, transferul de cunoștințe și know-how și transferul de remitențe.

Dacă facem referire la primul tip de transfer, și anume la transferul de persoane, putem recurge la analiza situației de pe piața muncii din Republica Moldova. Trebuie menționat faptul, că în prezent piața muncii din Republica Moldova înregistrează un declin destul de pronunțat pe piața muncii. Rata de ocupare se menține la nivelul de circa 40% de mai mulți ani (în 2024 ea a marcat nivelul de 42,7%). Pe fundalul descreșterii nivelului ocupării, se diminuează și rata șomajului (în 2024 rata șomajului din Republica Moldova a fost de 4%)³.

Diminuarea volumului ocupării conduce la compromiterea sistemului de securitate socială prin creșterea raportului de dependență economică, precum și la apariția unui deficit de forță de muncă. Însă, realitatea actuală din Republica Moldova este cu totul alta. Exodul masiv de persoane active este determinat, în primul rând, de lipsa unor oportunități reale de angajare, în special, în mediul rural, precum și de veniturile salariale extrem de mici care nu pot asigura un nivel de trai decent. În pofida eforturilor autorităților publice centrale de a redresa situația din domeniul ocupării, conjunctura economică actuală nu are, deocamdată, capacitatea de a crea locuri de muncă noi, productive și atractive care să motiveze populația inactivă aptă de muncă să fie prezentă pe piața muncii. Prin urmare, pentru Republica Moldova, migrația internațională se prezintă, în primul rând, ca o sursă esențială în asigurarea unui trai decent pentru o mare parte a locuitorilor țării.

Migrația internațională de muncă poate fi considerată și un factor important de depășire a dezechilibrelor de pe piața muncii. În condițiile în care Republica Moldova înregistrează capacități slabe de creare a noilor locuri de muncă, migrația internațională a forței de muncă conduce la evitarea presiunii pe piața muncii și la menținerea șomajului în limite acceptabile.

³ Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). *Forța de muncă: ocuparea și șomajul în anul 2024*. https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-ocuparea-si-somajul-in-anul-2024-9430_61728.html

Al doilea tip de transfer, respectiv transferul de cunoștințe este la fel de specific contextului Republicii Moldova. Migrația internațională este importantă, în special, pentru dezvoltarea formelor inovative de muncă, precum și pentru cultivarea unei culturi antreprenoriale. Or, una din principalele cauze ale situației economice deplorabile este lipsa spiritului antreprenorial ca efect al perioadei economiei socialiste. Datele statistice arată că în Republica Moldova ponderea populației ocupate cu statut de patron în totalul populației ocupate este infim de mică și reprezintă doar 0,4%⁴. Din acest considerent, deprinderile inovative de muncă și cele antreprenoriale pe care lucrătorii migranți și le cultivă în țările de destinație care se caracterizează printr-un nivel înalt de dezvoltare economică și care le pot aplica la întoarcere sunt extrem de importante pentru perspectivele de dezvoltare ale Republicii Moldova.

Transferurile de resurse financiare (remitențele economice) efectuate de către lucrătorii migranți reprezintă cel de al treilea tip de transfer, care poate fi considerat, realmente cel mai important în dezvoltarea Republicii Moldova. Migrația internațională, în cea mai mare parte migrația pentru muncă, asigură intrarea unor fluxuri financiare semnificative care, la rândul lor, contribuie la creșterea bunăstării populației. În perioada anul 2025, volumul remitențelor a atins cifra de 1,662.33 mil. USD (sau 9% din PIB)⁵. Creșterea puternică a fluxurilor de remitențe, începând cu anul 2000, a corelat în mod vizibil cu o evoluție pe măsură a creșterii economice și a nivelului de trai al multor familii din Republica Moldova, constituind, totodată, și o sursă vizibilă pentru dezvoltarea afacerilor din țară și crearea noilor locuri de muncă.

Relevanța revenirii migranților pentru dezvoltarea națională

Pe lângă beneficii economice și sociale, migrația de muncă generează și anumite riscuri sociale majore la nivel național, legate, în primul rând, de pierderea de capital uman, de dezechilibrele demografice (îmbătrânirea accelerată a populației), precum și de creșterea presiunii asupra sistemului de securitate socială. În acest context, există un interes pronunțat pentru ca migrația de muncă să aibă un caracter primordial temporar, iar migranții, în special, cei de muncă, să aibă posibilitatea de a reveni acasă. Pentru Republica Moldova, actualitatea reîntoarcerii migranților

⁴ Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). Forța de muncă: ocuparea și șomajul în anul 2024. https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-ocuparea-si-somajul-in-anul-2024-9430_61728.html

⁵ Banca Națională a Moldovei. (2025). Transferuri de bani din străinătate în favoarea persoanelor fizice (bază netă): serii statistice. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP4.xhtml?id=0&lang=ro>

este dictată de mai multe motive, precum consolidarea și dezvoltarea potențialului demografic, care, la moment, se află în proces de degradare. Este vorba, în primul rând, de îmbătrânirea accelerată a populației; de utilizarea insuficientă a capacităților migranților de a-și asuma riscuri într-un mediu relativ străin, inițial nefavorabil pentru ei, pentru a se manifesta și a se autorealiza; de contribuția migranților de muncă prin banii câștigați la dezvoltarea economiei și a sferei sociale, în special la dezvoltarea comunitară. Trebuie menționat, că migrația de revenire contribuie la dezvoltare chiar mai mult decât remitențele aduse în țară de către migranții de muncă reveniți.

Însuși procesul de revenire a migranților se confruntă cu aceleași dificultăți și provocări ca și în cazul plecării lor la muncă în străinătate. Cetățenii care se întorc acasă se confruntă cu dificultatea de a-și găsi un loc de muncă, cu dificultăți în procesul de deschidere a unei afaceri, au diverse probleme în înmatricularea copiilor în instituțiile educaționale, întâlnesc diverse obstacole în recunoașterea diplomelor și calificărilor obținute în străinătate, etc. În acest context, autoritățile publice, care sunt interesate în revenirea migranților trebuie să depună eforturi credibile pentru a facilita procesul de reintegrare a migranților reveniți pe piața muncii. În general, reintegrarea migranților reîntorși în rețelele sociale, pentru ca aceștia să redevină cetățeni activi pentru Republica Moldova reprezintă o provocare, un proces destul de complicat atât pentru migranți, cât și pentru autoritățile publice, atât centrale, cât și locale.

Politici publice existente și prioritățile naționale

Migrația de revenire în Republica Moldova este un fenomen complex și multidimensional, influențat de o combinație de factori economici, sociali, culturali și psihologici. În urma aderării României la Uniunea Europeană în 2007, mobilitatea populației din regiune s-a intensificat considerabil, facilitând nu doar creșterea fluxurilor migratorii ale cetățenilor Republicii Moldova către Uniunea Europeană, ci și crearea unui spațiu de formare, socializare și acumulare de competențe profesionale și sociale.

Revenirea moldovenilor care au trăit, studiat sau muncit în România sau în alte state membre ale Uniunii Europene reprezintă un fenomen distinct în cadrul mobilităților est-europene. Pentru mulți dintre acești migranți, întoarcerea nu se limitează la o simplă relocare geografică, ci presupune un proces complex de reintegrare socială și profesională, marcat de experiența acumulată în context european. Repatrierea nu urmează un traseu uniform, fiind rezultatul interacțiunii dintre factori

obiectivi, precum condițiile economice, oportunitățile de angajare și cadrul de politici publice, și factori subiectivi, legați de identitate, apartenență socială și dorința de reîntregire familială.

Decizia de a reveni este adesea motivată de căutarea stabilității, de proximitatea față de familie sau de aspirația de a contribui la dezvoltarea comunității de origine. Totodată, considerentele economice rămân centrale, în special pentru persoanele care urmăresc valorificarea competențelor, cunoștințelor și experienței dobândite în străinătate.

În ansamblu, migrația de revenire reflectă transformările profunde ale societății moldovenești contemporane, constituind un indicator al globalizării și al interconectării tot mai accentuate dintre Republica Moldova și spațiul european. Gestionarea eficientă a acestui fenomen presupune elaborarea și implementarea unor politici publice coerente, capabile să transforme revenirea într-o oportunitate reală de dezvoltare socială și economică. Astfel, migrația de revenire a moldovenilor cu experiență de mobilitate în România devine o componentă esențială a circuitului transnațional Moldova–România–Uniunea Europeană, reflectând atât dinamica mobilității regionale, cât și procesul de europenizare socială mediat prin diaspora.

În general, Republica Moldova a demonstrat un interes sporit față de problema migrației de revenire încă din 2012, stimulând înființarea unor noi instituții (Biroul Relații cu Diaspora, Asociațiile de Diaspora), promovând o serie politici migraționiste, documente strategice axate pe gestiunea fenomenului migrației (de exemplu: [Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării](#)) și implementând o serie de instrumente de politici și programe specifice domeniului.

În acea perioadă, în politicile de revenire și reintegrare a migranților reîntorși accentul era pus, mai degrabă, pe obiectivul de informare a diasporei asupra oportunităților economice existente în țară. Pentru că erau promovate mai mult la nivel central, politicile de revenire a migranților au privit migrația de revenire la nivel individual, oferind servicii și instrumente de reintegrare pentru cetățeni și nu pentru comunități. Drept rezultat, chiar dacă și existau inițiative și politici coerente, nivelul de cunoaștere al acestora de către migranții reveniți era scăzut, iar impactul lor a fost mult mai mic decât era așteptat.

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă a devenit o instituție-cheie de integrare pe piața muncii a migranților reîntorși, implementând diverse programe de reintegrare socială și plasare în câmpul muncii a acestui grup de persoane. Cu toate acestea, interesul migranților reîntorși de a se adresa la această instituție a fost destul de modest. Pe parcursul anului 2024, la Agențiile teritoriale de ocupare a forței de muncă s-au adresat în căutarea unui loc de muncă doar 908 persoane reîntoarse în țară, din care s-au înregistrat cu statut de șomer - 573 persoane. Din acestea au fost angajate în câmpul muncii - 237 persoane (41%), din care 27% sunt femei⁶.

Reintegrarea durabilă a migranților reveniți în comunitățile de origine presupune asigurarea accesului egal la protecție socială, servicii publice, justiție, sprijin psihosocial, formare profesională, ocuparea forței de muncă și condiții de muncă decente (OIM, Pactul Global pentru Migrație, 2018).

Cu toate acestea, numeroase politici sociale existente în domeniul migrației de revenire sunt formulate într-o manieră excesiv de generală și nu răspund nevoilor specifice ale migranților, ceea ce le limitează eficacitatea în întreruperea ciclurilor migraționale repetitive. Migrația de revenire nu trebuie abordată ca un proces uniform, ci ca o experiență complexă și diversă, influențată de factori precum momentul revenirii, gradul de realizare a obiectivelor migraționale, nivelul de constrângere implicat în procesul de întoarcere și nivelul de pregătire atât al migranților, cât și al actorilor instituționali responsabili de reintegrare (Battistella, 2018).

Autoritățile naționale din Republica Moldova au adoptat o abordare duală, care vizează atât consolidarea angajamentului instituțional față de diaspora, cât și implementarea unor inițiative specifice menite să faciliteze și să stimuleze reîntoarcerea migranților.

2. Obiectivele analizei

Scopul principal al acestui raport este de a analiza politicile publice și alte măsuri implementate de autoritățile publice și de actori non-statali (organizații neguvernamentale, asociații, inițiative comunitare etc.) în vederea sprijinirii migranților moldoveni, cu un accent deosebit asupra persoanelor cu intenție de revenire sau deja reîntoarse în Republica Moldova. Raportul urmărește

⁶ Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. (2025). *Raport de activitate al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru anul 2024*. https://anofm.md/view_document?nid=20974

identificarea și evaluarea eficienței inițiativelor guvernamentale și neguvernamentale dedicate migranților reveniți, compararea măsurilor destinate diasporei cu cele orientate către reintegrarea reîntorșilor, precum și evidențierea impactului pozitiv al intervențiilor existente, alături de lacunele și limitările care reduc eficacitatea acestora.

3. Metodologie

Acest studiu utilizează o abordare calitativă de tip studiu de caz, având contextul național al Republicii Moldova cadru pentru examinarea politicilor publice, a datelor statistice și a răspunsurilor instituționale privind migrații reveniți, dar și cei care sunt încă în diaspora. Această opțiune metodologică este adecvată obiectivului analizei, care urmărește oferirea unei perspective aprofundate și sensibile la context asupra unui fenomen social complex, situat la intersecția dintre migrație și politicile publice. Așa cum subliniază Yin (2005: 30), studiile de caz contribuie la aprofundarea înțelegerii indivizilor, grupurilor, societăților și fenomenelor politice, prin integrarea explicită a condițiilor contextuale esențiale pentru interpretarea corectă a fenomenului analizat.

Analiza se bazează pe metoda analizei calitative a documentelor și utilizează exclusiv surse de date deschise și public disponibile. Acestea includ statistici naționale oficiale, documente de politici și legislative, strategii guvernamentale, rapoarte de cercetare, literatură academică, precum și materiale publice elaborate de instituții guvernamentale și organizații neguvernamentale din Republica Moldova.

4. Cadru de politici și programe existente în Republica Moldova pentru diaspora și politici pentru migrații care se întorc

Chiar dacă, în ultimii ani, Republica Moldova înregistrează creșteri economice, o mai bună conexiune cu piața internațională, ea rămâne a fi o țară cu PIB c.locuitor în jur de 6000 dolari, conform datelor Băncii Mondiale (2024) și un nivel al salariilor destul de modest, ceea ce stimulează în continuare procesul de emigrare a forței de muncă și lipsa interesului din partea Diasporei pentru a reveni. Conform Biroului Național de Statistică⁷, peste un milion de oameni au migrat din Moldova. Mai grav este că din 1992, când se înregistrau 4 milioane de cetățeni, conform recensământului din martie 2025, numărului cetățenilor moldoveni este de doar 2.3 milioane.

⁷ Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). Rezultatele finale ale Recensământului Populației și Locuințelor 2024. https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/60

Conform estimărilor oferite de Ministerul Afacerilor Externe a RM, diaspora moldovenească numără aproximativ 1,1-1,25 milioane de persoane, în anul 2024. Aceste cifre includ atât înregistrări oficiale, cât și estimări neoficiale, deoarece nu toate țările oferă statistici complete.

Tabelul 2. Estimări emigranți moldoveni - țări de destinație

Țară	Număr Oficial/Estimare (mii, 2023-2024)
Rusia	190-354
Italia	192-300
Germania	100
Franța	100-160
România	19-285
Spania	35
Marea Britanie	42
SUA	45-60
Portugalia	25-27
Grecia	20-30
Ucraina	25-150

Sursa: Inspectoratul General pentru Migrație al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. (2024). *Compendiu statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2021–2023*. https://igm.gov.md/wp-content/uploads/2024/12/Compendiul-Statistic-al-PME_-ed-2024.pdf

Dacă ne referim la remitențe, principalele surse de remitențe pentru Republica Moldova provin din țări ca Rusia, Italia și alte țări din UE precum Germania, Franța, Spania, unde trăiesc cele mai mari comunități de diaspora moldovenească. Sumele anuale variază, dar remitențele reprezintă circa 10-13% din PIB, cu valori recente estimate la 1,5-2 miliarde USD anual, conform datelor BNM (Banca Națională a Moldovei) și BNS (Biroul Național de Statistică) din 2023-2024.⁸

Tabelul 3. Remitențe financiare – țări trimițătoare

Țară/Sursă Principală	Sumă anuală (mld. USD, 2023-2024)	Pondere (%)
Rusia	0,5-0,8	30-40
Italia	0,4-0,6	25-30
Germania, Franța, Spania	0,4-0,5	20-25
SUA, România, Portugalia)	0,2-0,3	10-15
Total	1,5-2,0	100

În acest context, Republica Moldova implementează multiple inițiative guvernamentale și non-guvernamentale pentru menținerea legăturilor cu diaspora și facilitarea revenirii/reintegrării cetățenilor. Acestea se concentrează pe politici de stat, programe de investiții și antreprenoriat, cu accent pe reintegrare socială și economică. Există două abordări în acest scop, pe de o parte se identifică metode și mijloace de a menține în permanență legăturile cu cetățenii aflați în afara țării, dar și elaborarea unor programe de atragere și stimulare a migrației de revenire, conștientizându-se importanța forței de muncă, a factorului uman în economia națională. Toate proiecte se

⁸ Banca Națională a Moldovei. (2025). Transferuri de bani din străinătate în favoarea persoanelor fizice (bază netă): serii statistice. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP4.xhtml?id=0&lang=ro>

desfășoară de către Guvernul Republicii Moldova prin intermediul instituțiilor sale cum ar fi Biroul pentru Relații cu Diaspora sau Organizația pentru Antreprenoriat și Dezvoltare.

Migrația de muncă din Republica Moldova s-a dovedit a fi destul de benefică, contribuind la creșterea economică, creșterea bunăstării populației, combaterea sărăciei etc. Totodată, pe lângă beneficiile economice și sociale, migrația de muncă a dus și la amplificarea anumitor riscuri sociale legate de dezechilibrele demografice și îmbătrânirea accelerată a populației, de creșterea presiunii asupra sistemului de securitate socială, de înrăutățirea indicatorilor pieței muncii și pierderea de capital uman. Orice stat este interesat să evite aceste riscuri sociale prin politicile sale migraționiste. În acest context, aceste politici trebuie să se bazeze, în primul rând, pe caracterul temporar al migrației de muncă, iar migranților trebuie să li se asigure întotdeauna posibilitatea și motivația de a se întoarce acasă. Unii migranți de muncă s-au întors acasă, iar o altă parte a migranților doresc să se întoarcă. Însă, condițiile actuale din Republica Moldova nu le permit acest lucru.

În ultimele două decenii Republica Moldova a dezvoltat măsuri importante de dezvoltare economică durabilă și un cadru normativ relativ complex, menit să susțină atât protecția drepturilor cetățenilor din țară, inclusiv cei aflați în afara țării, cât și reintegrarea lor la revenire. Tabelul 4 prezintă politicile axate pe sprijinul instituțional al migranților și încurajarea revenirii și incluziunii în Republica Moldova.

Tabelul 4. Documente de politici axate pe protecția socială a migranților de muncă și stimularea revenirii și integrării sociale a migranților de muncă din Republica Moldova

<u>Nr.</u>	<u>Denumirea documentului</u>	<u>Conținutul</u>
1.	<u>Decretul Președintelui Republicii Moldova din anul 2000 „Privind susținerea persoanelor originare din Moldova, domiciliare peste hotare, și colaborarea cu acestea”⁹</u>	Acest document recunoaște importanța strategică a relației cu diaspora; Obiective principale: Susținerea persoanelor originare din Moldova aflate în afaceri și în domeniul agricol. Promovarea integrării economice și sociale a migranților reveniți. Consolidarea legăturilor cu diaspora și stimularea transferurilor financiare și de cunoștințe. Măsuri instituționale: Crearea unui Consiliu coordonator permanent pentru problemele persoanelor originare din Moldova, care să asigure implementarea politicilor și măsurilor de susținere; Elaborarea și implementarea unor planuri

⁹ Președintele Republicii Moldova. (2000, 14 august). *Decret nr. 1604 privind promulgarea Legii pentru completarea anexei nr. 1 la Legea cu privire la Programul de privatizare pentru anii 1997–1998*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 106, art. 778.

		de acțiune pentru susținerea național-culturală și socială a diasporei moldovenești; Relevanță pentru reintegrarea cetățenilor reîntorși. Deși decretul se concentra în principal pe susținerea diasporei, principiile enunțate pot fi extrapolate pentru integrarea celor reîntorși, având în vedere: Accesul la servicii: Asigurarea accesului la educație, sănătate și protecție socială. Recunoașterea drepturilor: Protejarea drepturilor civile, politice, sociale și economice ale cetățenilor reîntorși.rtsa.ro; Păstrarea identității: Promovarea și păstrarea identității etnice, culturale și religioase.
2.	<u>Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă în Republica Moldova</u>¹⁰	Se bazează pe cele mai recente rapoarte oficiale: Raport Național de Progres (2023)¹¹, elaborat cu sprijinul PNUD și UNFPA. Scopul: evaluarea realizărilor, identificarea decalajelor și orientarea deciziilor viitoare. Printre progresele înregistrate pentru anul 2022: În sectorul economic: Peste 540 de întreprinderi mici și mijlocii au primit finanțări în valoare de 162,1 milioane lei. Au fost dezvoltate 40 de platforme industriale, 10 parcuri industriale și 7 zone economice libere
3.	<u>Cadrul de Cooperare ONU-Moldova (2023–2027)</u>¹²	Semnat în noiembrie 2022. Acest cadru de cooperare se concentrează pe patru priorități strategice: Instituții juste și acces egal la dezvoltare umană, Guvernanță participativă și coeziune socială, Prosperitate durabilă, Dezvoltare ecologică, comunități sustenabile și reziliență la schimbări climatice, Implementarea acestuia va contribui la realizarea ODD-urilor în sectoare precum educație, migrație, muncă decentă, energie și mediu, oferind peste 200 milioane de dolari finanțare nerambursabilă. Provocări Globale și Priorități: Raportul Global Sustainable Development Goals Report 2025 atrage atenția că, deși au fost realizate progrese semnificative (acces la educație, sănătate maternală, energie regenerabilă), ritmul actual este insuficient pentru atingerea tuturor ODD-urilor până în 2030.
4.	Programul Național „Diaspora 2024–2028”¹³ (HG nr. 1032 din 21.12.2023),	Abordează componenta reintegrării prin măsuri concrete de sprijin social și economic, unele prevederi: Mecanisme-cheie pentru reintegrare: Crearea unei unități de suport pentru revenire – în cadrul Biroului Relații cu Diaspora este instituit un serviciu dedicat persoanelor care revin în țară, menită să ofere consiliere personalizată și orientare în procesul de (re)integrare; Dezvoltarea unui mecanism de revenire și angajare – destinat absolvenților și studenților moldoveni din străinătate, facilitând tranziția acestora spre viața profesională

¹⁰ Guvernul Republicii Moldova. (2024). *Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă în Republica Moldova*. <https://gov.md/sites/default/files/Filepdf/Raport%20ODD%202024.pdf>

¹¹ Națiunile Unite în Moldova. (2023, 19 septembrie). *Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă în Republica Moldova* (Publicație). UN Moldova. <https://moldova.un.org/ro/246492-raport-de-progres-privind-implementarea-agendei-2030-pentru-dezvoltare-durabil%C4%83-%C3%AEn-republica>

¹² Națiunile Unite în Moldova. (2022, 23 decembrie). *Cadrul de cooperare pentru dezvoltare durabilă al Organizației Națiunilor Unite 2023–2027, Republica Moldova*. UN Moldova. <https://moldova.un.org/ro/213110-cadrul-de-cooperare-pentru-dezvoltare-durabil%C4%83-al-organiza%C8%9Biei-na%C8%9Biunilor-unite-2023-2027>

¹³ Guvernul Republicii Moldova. (2023, 21 decembrie). *Hotărâre nr. HG1032/2023 cu privire la aprobarea Programului național „Diaspora” pentru anii 2024–2028*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 61–63, art. 122.

din Moldova; Impulsionarea implicării diasporei în dezvoltarea țării – prin valorificarea expertizei și experienței acumulate, diaspora este încurajată să contribuie la creșterea competitivității și inovației sectoriale.

Sprrijin operațional și orientare: Mecanismul național de asistență la revenire – aprobat în mai 2025, acesta oferă asistență pe trei niveluri: Informare și orientare inițială – despre proceduri administrative și servicii disponibile; Suport specializat – prin intermediul instituțiilor publice; Servicii suplimentare, acolo unde este necesar – consiliere juridică, psihologică, mentorat și cursuri de instruire.

Realizări concrete în 2024¹⁴: S-au lansat Ghidul de suport la revenire în Moldova, care include informații despre servicii sociale, medicale și educaționale, oportunități de angajare, formare profesională, consultanță pentru inițierea afacerilor și integrarea copiilor în instituțiile de învățământ. Programul “Diaspora Acasă Reușește (DAR 1+3)”, au fost implementate 51 de proiecte locale cu implicarea diasporei și s-au oferit oportunități de revenirii profesioniștilor și de reintegrare a absolvenților: 8 dosare aprobate pentru susținerea revenirii profesioniștilor cu experiență; 21 de absolvenți din diaspora au primit suport informațional; 16 au fost angajați deja, iar alte 4 urmează să fie sprijinite în 2025.

5.	<u>Legea nr. 105 din 14.06.2018 „Cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj”¹⁵</u>	Include prevederi cu focus pe măsurile active de ocupare: servicii de ocupare oferite de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) pentru toți cetățenii (inclusiv pot fi și cetățeni reînțorși): informare despre piața muncii; ghidare în carieră; medierea muncii; servicii de preconcediere; reabilitare profesională pentru persoanele cu dizabilități, formare profesională pentru șomeri prin: cursuri prin voucher; instruire la locul de muncă în cadrul unității; stagii profesionale; certificarea competențelor dobândite prin educație nonformală și informală.; subvenționarea locurilor de muncă, prin art. 36, angajatorii care recrutează șomeri din grupuri vulnerabile pot primi subvenții de până la 80% din salariul de bază, dar nu mai mult de 50% din salariul mediu pe economie, pentru o perioadă de 6 luni. Prin art. 38, pentru angajarea persoanelor cu dizabilități, angajatorii pot primi: 50% compensare pentru persoanele cu dizabilități medii; 75% compensare pentru dizabilități accentuate sau severe; cuantumul nu poate depăși echivalentul a 10 salarii medii lunare pe economie per loc de muncă; subvenții și pentru crearea/adaptarea locurilor de muncă în mediul rural: finanțare de până la 65% din costurile eligibile, maxim echivalentul a 20 salarii medii pe economie; destinate echipamentelor, utilajelor, etc., necesare demarării activității economice; Instruire profesională și facilitarea angajării, ș.a. Hotărârea Guvernului nr. 1276/2018 a stabilit proceduri clare privind accesul la măsurile de ocupare ¹⁶
6.	Programul de ocupare pentru anii 2022-2026, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.785/2022	Document de politici publice în domeniul ocupării forței de muncă care urmărește creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă și sporirea accesului pe piața muncii pentru toți. Programul național derivă din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, din 27 iunie 2014, care conține un capitol aparte – capitolul 4 „Ocuparea forței

¹⁴Guvernul Republicii Moldova. (2025). *Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024* (Raport). <https://gov.md/sites/default/files/media/documents/2025-04/Raportul%20cu%20privire%20la%20activitatea%20Guvernului%202024.pdf>

¹⁵ Parlamentul Republicii Moldova. (2018, 14 iunie). *Lege nr. 105 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 295–308, art. 448.

¹⁶ Guvernul Republicii Moldova. (2018, 26 decembrie). *Hotărâre nr. 1276 pentru aprobarea procedurilor privind accesul la măsurile de ocupare a forței de muncă*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 38–47, art. 66.

de muncă, politica socială și egalitatea de șanse”, din Programul de activitate al Guvernului „Moldova Vremurilor Bune”, care conține capitolul „Protecția socială și muncă”, ce prevede promovarea ocupării forței de muncă și diminuarea discriminării pe piața muncii, și din Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.

Programul național este interconectat cu proiectul Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025 și cu proiectul Programului național de stimulare a revenirilor și facilitare a (re)integrării cetățenilor Republicii Moldova implicați în procesul de migrație pentru anii 2022-2026. Programul național este aliniat la Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030, contribuind la atingerea următoarelor Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD).

- ODD 8: muncă decentă și creștere economică, ținte: (8.3) promovarea, până în 2030, a unor politici orientate spre dezvoltare, care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creativitatea și inovația și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare; (8.6) atingerea, până în 2030, a unui nivel al ocupării similar cu media țărilor din Europa Centrală și de Est și stimularea ocupării productive și a muncii decente pentru toate femeile și bărbații, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală (ținta 8.5); reducerea proporției tinerilor fără un loc de muncă, fără educație sau formare până la un nivel similar cu media din țările Europei Centrale și de Est; (8.8) protecția drepturilor la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți angajații;

- ODD 10: reducerea inegalității în interiorul statelor și între state, ținte: (10.4) adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, și realizarea progresivă a unei egalități sporite; (10.7) asigurarea unui proces de angajare legal, echitabil, bine informat al migranților;

- ODD 5: realizarea egalității de gen și abilitarea tuturor femeilor și fetelor, țintă: (5.4) recunoașterea și aprecierea îngrijirii și lucrului casnic neplătit prin furnizarea de servicii publice, infrastructurii și politicilor de protecție socială și promovarea responsabilității partajate în gospodărie și familie;

- ODD 1: eliminarea sărăciei în toate formele sale pe tot globul, țintă: (1.3) implementarea unor sisteme de protecție socială adecvate la nivel național și a măsurilor necesare, inclusiv implementarea venitului minim garantat, pentru o acoperire substanțială a celor săraci și vulnerabili până în 2030.

Programul național reprezintă o următoare etapă de planificare a acțiunilor pe termen mediu în domeniul îmbunătățirii funcționării pieței muncii, consolidării politicii de măsuri active pe piața muncii, capacităților instituționale ale instituțiilor de bază pe piața muncii.

Exemple de măsuri active de ocupare din program: stagii și instruiți la locul de muncă: Persoanele fără experiență sau calificare pot accesa stagii profesionale cu susținere pentru angajare ulterioară.; **subvenții pentru angajatori:** Angajatorii care încadrează șomeri sau persoane vulnerabile pot primi subvenții la salariu pentru a stimula crearea de locuri de muncă; **Voucher pentru formare profesională:** Șomerii pot primi un voucher pentru cursuri de recalificare sau perfecționare, plătite prin ANOFM, pentru a-și mări șansele de angajare; **programe de sprijin pentru antreprenori:** Există programe prin

care persoanele șomere pot primi ajutor financiar sau consultanță pentru a începe o afacere.

4.1. Programe de menținere a relațiilor cu membrii Diasporei

Inițiativă	Instituție Responsabilă	Perioadă	Scop	Grup Țintă	Mecanism	Rezultate Așteptate
Programul Național „Diaspora”	Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD), Guvernul RM	2024-2028	Consolidare a legăturilor stat-diaspora și maximizare a capitalului uman	Cetățeni moldoveni în străinătate	Creare grup suport returnare, stimulare participare în domenii cheie, mecanism angajare absolvenți străini	Îmbunătățire conexiuni, transfer expertiză
Programul de Susținere Inițiativă Diaspora	Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD)	Anual (ex. 2025)	Implicare activă diaspora în educație, cultură, civic	Asociații diaspora	Granturi nerambursabile până la 150.000 lei pentru proiecte culturale/educative	Păstrare identitate națională, rețele colaborare
Diaspora Origin Return (DOR)	Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD)	Din 2013, anual	Consolidare identitate culturală generația a II-a	Copii/tineri diaspora	Tabere copii și tineri (E-way to home)	Legături emoționale puternice cu Moldova

Surse: Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. (2025). *Planul de acțiuni al Biroului relații cu diaspora pentru anul 2025*. https://brd.gov.md/wp-content/uploads/2025/02/Plan-de-actiuni_brd_2025.pdf
 Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. (n.d.). *Susținerea activităților culturale și educaționale în Diasporă*. BRD. <https://brd.gov.md/rezultate/sustinerea-activitatilor-culturale-si-educationale-in-diaspora/>

În vedere revenirii diasporei acasa, Biroul Relații cu Diaspora a elaborat Ghidul de Suport la revenire in Moldova, care poate fi consultat pe [pagina oficială a BRD](#). Este un ghid util cu toate detaliile necesare pentru o revenire mai ușoară și o acomodare mai simplă.

4.2. Programe de revenire și reintegrare a migranților moldoveni

Inițiativă	Instituție Responsabilă	Perioadă	Scop	Grup Țintă	Mecanism	Rezultate Așteptate
PARE 1+1	Organizația de Dezvoltare a Afacerilor /ODA	Programul a fost lansat în 2010, Hotărîrea Guvernului nr.972/2010 și este în vigoare, îmbunătățit	Stimularea investițiilor în economia națională prin valorificarea remitențelor migranților, în vederea susținerii IMM-urilor, creării de locuri de muncă și reintegrării economice a migranților reveniți și a diasporei.	Migranții reînțorși, membrii diasporei, membrii familiilor migranților, persoane fizice sau juridice care inițiază sau dezvoltă întreprinderi în Republica Moldova	Acordarea de granturi nerambursabile 1+1, prin care statul dublează investițiile din remitențe pentru modernizarea afacerilor, condiționate de participarea la instruire și mentorat.	Valorificarea remitențelor, crearea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii și reintegrarea economică a migranților reînțorși și a diasporei.
PARE 1+2	Organizația pentru Dezvoltare Sectorul Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODA)	Din 2010, extins 2022 (36 luni/etapă)	Investiții remitențe în afaceri, reintegrare economică	Migranți RM, rude grad I, beneficiari remitențe	Granturi 1+1 (250k MDL start-up), 1+2 (500k MDL dezvoltare), training	Creștere afaceri rurale, joburi, 1623+ inițiative susținute
DAR 1+3	Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD), Guvernul RM	2019-2025, prelungire planificată	Utilizare potențial diaspora în dezvoltare socio-economică	Diaspora, autorități locale	Parteneriat 1+3 (diaspora + gov + locali + donatori), proiecte infrastructură	194+ proiecte locale realizate
Serviciu Asistență la revenire (ghișeu unic)	Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD)	Lansat aprilie 2025	Suport reintegrare la toate etapele	Cetățeni diaspora dornici returnare	Ghid returnare one-stop-shop: info servicii sociale, joburi, fonduri	Reintegrare ușoară, integrare socială/economică
Program Mentorship Reintegrare	Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD)	Lansare 2026	Ajutor autorități locale reintegrare returnați	Autorități publice locale, returnați	Mentorship pentru politici reintegrare	Reintegrare eficientă la nivel local

Programul Național de Stimulare a Revenirilor și Reintegrare	BRD și Guvernul RM	2022-2026	Creare sistem - coerent de suport pentru revenire și reintegrare sustenabilă	Migranți reveniți, familii, potențiali migranți		25% diaspora intenționează revenire; 50% reintegrați cu succes; suport
Program de susținere a revenirii și reintegrării absolvenților	BRD	2024-2025 (cicluri anuale)	Facilitarea revenirii și integrării tinerilor absolvenți din străinătate	Absolvenți RM sau descendenți din diaspora	Informare, sprijin logistic, potrivire cu piața muncii	Creșterea numărului de tineri integrați profesional

Surse: Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA). (n.d.). *Programul PARE 1+2*. <https://www.oda.md/ro/pare1>

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. (2025, 11 martie). *Programul Diaspora Acasă Reușește “DAR 1+3”*. <https://brd.gov.md/rezultate/programul-diaspora-acasa-reuseste-dar-13/brd.gov.md>

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. (n.d.). *Susținere a revenirii de scurtă durată a membrilor diasporei cu experiență profesională avansată*. BRD. <https://brd.gov.md/rezultate/sustinere-a-revenirii-de-scurta-durata-a-membrilor-diasporei-cu-experienta-profesionala-avansata/>

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. *Ghid pentru suport la revenire*. BRD. <https://brd.gov.md/revenire/ghid-pentru-suport-la-revenire/>

De asemenea, în același context, pot evidențiate și unele inițiative ale ONG-urilor din Republica Moldova în ceea ce vizează integrarea socială a migranților reîntorși:

- Asociația „Diaspora Acasă”, care sprijină reintegrarea socio-economică a migranților reveniți, oferă: mentorat pentru inițiative de afaceri, conectare cu APL și instituții publice, activități de implicare civică locală
- Centrul de Informare și Resurse pentru Migranți (CIRM): consiliază migranți și migranți reîntorși, acordă asistență juridică și informațională: drepturi sociale , recunoașterea studiilor/competențelor, acces la servicii publice
- Asociația pentru Politică Externă (APE), elaborează proiecte de implicare a diasporei în dezvoltarea națională, efectuează studii și platforme de dialog: diaspora–autorități, diaspora–societate civilă
- Fundația Est-Europeană (FEE), oferă granturi pentru ONG-uri locale care lucrează cu: diaspora, migranți reîntorși. Proiecte axate pe: incluziune socială, dezvoltare comunitară, guvernanta participativă

- Asociația „Moștenitorii” / ONG-uri locale de reintegrare, are un șir de inițiative mici, dar relevante: sprijin psihosocial pentru migranți reveniți, activități de coeziune comunitară, integrarea copiilor migranților reveniți.

Alte inițiative implementate de ONG-uri realizate în parteneriat cu organizații internaționale pot fi menționate:

- OIM Moldova (în parteneriat cu ONG-uri locale): implementează programe de: reintegrare profesională, granturi mici pentru afaceri, formare profesională, ONG-urile implementează: consiliere, monitorizare, asistență individualizată
- Proiecte finanțate de UE / GIZ / SDC: orientate spre ONG-urile , care oferă: cursuri de antreprenoriat pentru migranți reîntorși, orientare profesională, sprijin pentru femei migrante revenite.

Alte Inițiative internaționale relevante (bune practici ONG):

- Migration Policy Institute (MPI): efectuează cercetări și advocacy pe: migrația de revenire, implicarea diasporei în dezvoltare
- Caritas / Terre des Hommes, sprijin la reintegrare socială și economică: sprijin pentru familii, reintegrarea copiilor migranților reîntorși
- Diaspora Engagement Initiatives (Europa de Est, Balcani), suport ONG-uri care: facilitează transferul de competențe, conectează diaspora cu mediul de afaceri local, susțin reîntoarcerea circulară

5. Implementarea politicilor de reintegrare: puncte forte și limite

Din perspectiva gradului de realizare instituțională, cadrul normativ privind migrația de revenire și reintegrarea migranților este relativ bine dezvoltat, existând un set de politici, strategii și programe dedicate acestui domeniu. Cu toate acestea, implementarea acestora este afectată de o coordonare interinstituțională slabă, de accesibilitatea limitată a serviciilor pentru beneficiari și de absența unui mecanism unic de monitorizare a parcursului migrantului reîntors. Lipsa unei abordări integrate face dificilă urmărirea traseului de reintegrare al beneficiarilor și evaluarea impactului real al intervențiilor publice.

Analiza corelării politicilor existente cu nevoile reale ale migranților reveniți evidențiază o discrepanță semnificativă între cererea beneficiarilor și oferta instituțională. În special, oferta de locuri de muncă este dominată de salarii relativ joase, în timp ce migranții reîntorși, având experiență profesională acumulată în străinătate, aspiră la venituri mai ridicate și la poziții corespunzătoare calificărilor lor. Deși există eforturi instituționale în direcția recunoașterii competențelor și calificărilor dobândite peste hotare, procesul de evaluare și certificare rămâne lent și birocratic. În plus, serviciile de consiliere individualizată sunt limitate, în mare parte din cauza deficitului de specialiști din instituțiile responsabile, precum Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM).

În ceea ce privește adecvarea politicilor publice, se constată că măsurile destinate diasporei sunt mai eficiente la nivel comunitar decât la nivel individual și nu creează suficiente stimulente pentru revenirea permanentă în țară. În același timp, politicile adresate migranților reîntorși au un caracter preponderent reactiv, fiind concentrate în principal pe integrarea în ocuparea formală, cu o valorificare limitată a experienței profesionale și a competențelor dobândite în străinătate.

Absența unui sistem integrat de reintegrare generează fragmentarea serviciilor, un nivel scăzut de utilizare a programelor existente și un risc crescut de remigrare. În lipsa unor intervenții coerente și coordonate, revenirea migranților nu se transformă într-o oportunitate sustenabilă de dezvoltare socială și economică, nici pentru beneficiari, nici pentru comunitățile de origine.

6. Recomandările politici și propuneri de îmbunătățire a politicilor existente

Eficientizarea politicilor destinate migranților reîntorși presupune o tranziție clară de la intervenții fragmentare și sectoriale către un model integrat de reintegrare socio-profesională, centrat pe nevoile reale ale beneficiarilor și pe sustenabilitatea revenirii pe termen mediu și lung. În absența unei abordări coerente, intervențiile existente riscă să rămână limitate ca impact și să nu prevină remigrarea.

În acest sens, se recomandă crearea unui Program Național Integrat de Reintegrare a Migranților Reîntorși, coordonat interinstituțional, cu implicarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, Biroului Relații cu Diaspora și autorităților publice locale. Programul ar trebui să prevadă un traseu clar al beneficiarului, de la momentul

exprimării intenției de revenire până la integrarea socio-economică efectivă, asigurând continuitatea serviciilor și responsabilități bine definite pentru fiecare instituție implicată.

O altă direcție prioritară vizează introducerea și operaționalizarea mecanismelor de recunoaștere a competențelor informale și non-formale, dobândite prin experiența de muncă în străinătate. Acest proces ar putea fi realizat prin evaluarea practică a competențelor și prin crearea unor centre regionale de validare, capabile să reducă barierele birocratice și să accelereze integrarea pe piața muncii.

Extinderea serviciilor de consiliere personalizată reprezintă, de asemenea, o condiție esențială pentru reintegrarea durabilă. Aceste servicii ar trebui să includă orientare profesională, suport psihosocial și mentorat profesional, adaptate profilului individual al migrantului reîntors. În acest context, se recomandă crearea unui consorțiu funcțional între instituții publice, organizații neguvernamentale și furnizori privați de servicii pe piața muncii, care să valorifice competențele migranților reveniți și să asigure complementaritatea intervențiilor.

Pentru stimularea integrării pe piața muncii, este necesară introducerea unor stimulente fiscale pentru angajatorii care recrutează migranți reîntorși, precum și dezvoltarea unor scheme dedicate de granturi și servicii de consiliere pentru inițiativele economice ale acestora. Astfel de măsuri pot contribui la valorificarea capitalului financiar, uman și social acumulat în migrație.

Totodată, se recomandă digitalizarea completă a serviciilor destinate migranților reveniți, prin implementarea unui „ghișeu unic” funcțional, care să permită accesul integrat la informații, servicii și beneficii, reducând fragmentarea instituțională și costurile administrative pentru beneficiari.

Nu în ultimul rând, politicile de reintegrare ar trebui să fie susținute de un sistem clar de monitorizare și evaluare, bazat pe indicatori de impact relevanți, precum rata de retenție în țară, stabilitatea ocupațională și nivelul de satisfacție al beneficiarilor. O astfel de abordare ar permite ajustarea continuă a politicilor și ar contribui la creșterea eficienței intervențiilor publice.

Referințe bibliografice

Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. (2025). Raport de activitate al Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă pentru anul 2024.

https://anofm.md/view_document?nid=20974

Banca Națională a Moldovei. (2025). Transferuri de bani din străinătate în favoarea persoanelor fizice (bază netă): serii statistice.

<https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP4.xhtml?id=0&lang=ro>

Battistella, G. (2018). *Return migration: A conceptual and policy framework. International Migration Policy Report: Perspectives on the Content and Implementation of the Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*, 3–14.

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). Forța de muncă: ocuparea și șomajul în anul 2024. https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-ocuparea-si-somajul-in-anul-2024-9430_61728.html

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. (2025). Rezultatele finale ale Recensământului Populației și Locuințelor 2024.

https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/60

Guvernul Republicii Moldova. (2018, 26 decembrie). *Hotărâre nr. 1276 pentru aprobarea procedurilor privind accesul la măsurile de ocupare a forței de muncă*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 38–47, art. 66.

Guvernul Republicii Moldova. (2023, 21 decembrie). *Hotărâre nr. HG1032/2023 cu privire la aprobarea Programului național „Diaspora” pentru anii 2024–2028*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 61–63, art. 122.

Guvernul Republicii Moldova. (2024). *Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă în Republica Moldova*.

<https://gov.md/sites/default/files/Filepdf/Raport%20ODD%202024.pdf>

Guvernul Republicii Moldova. (2025). *Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024 (Raport)*.

<https://gov.md/sites/default/files/media/documents/2025-04/Raportul%20cu%20privire%20la%20activitatea%20Guvernului%202024.pdf>

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. *Ghid pentru suport la revenire*. BRD.

<https://brd.gov.md/revenire/ghid-pentru-suport-la-revenire/>

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. *Susținerea activităților culturale și educaționale în Diasporă*. BRD. <https://brd.gov.md/rezultate/sustinerea-activitatilor-culturale-si-educationale-in-diaspora/>

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. *Susținere a revenirii de scurtă durată a membrilor diasporei cu experiență profesională avansată*. BRD. <https://brd.gov.md/rezultate/sustinere-a-revenirii-de-scurta-durata-a-membrilor-diasporei-cu-experienta-profesionala-avansata/>

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. (2025). *Planul de acțiuni al Biroului relații cu diaspora pentru anul 2025*. https://brd.gov.md/wp-content/uploads/2025/02/Plan-de-actiuni_brd_2025.pdf

Guvernul Republicii Moldova, Biroul Relații cu Diaspora. (2025, 11 martie). *Programul Diaspora Acasă Reușește “DAR 1+3”*. <https://brd.gov.md/rezultate/programul-diaspora-acasa-reuseste-dar-13/>

Inspectoratul General pentru Migrație al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. (2024). *Compendiu statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2021–2023*. https://igm.gov.md/wp-content/uploads/2024/12/Compendiul-Statistic-al-PME_-ed-2024.pdf

International Organization for Migration. (2018). *Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration* (adopted 19 December 2018). United Nations. <https://www.iom.int/global-compact-migration>

McAuliffe, M., & Oucho, L. A. (Eds.). (2024). *World migration report 2024*. International Organization for Migration (IOM). <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>

Națiunile Unite în Moldova. (2022, 23 decembrie). *Cadrul de cooperare pentru dezvoltare durabilă al Organizației Națiunilor Unite 2023–2027, Republica Moldova*. UN Moldova. <https://moldova.un.org/ro/213110-cadrul-de-cooperare-pentru-dezvoltare-durabil%C4%83-al-organiza%C8%9Biei-na%C8%9Biunilor-unite-2023-2027>

Națiunile Unite în Moldova. (2023, 19 septembrie). *Raport de progres privind implementarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă în Republica Moldova* (Publicație). UN Moldova. <https://moldova.un.org/ro/246492-raport-de-progres-privind-implementarea-agendei-2030-pentru-dezvoltare-durabil%C4%83-%C3%AEn-republica>

Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA). *Programul PARE 1+2*. <https://www.oda.md/ro/pare1>

Parlamentul Republicii Moldova. (2018, 14 iunie). *Lege nr. 105 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 295–308, art. 448.

Președintele Republicii Moldova. (2000, 14 august). *Decret nr. 1604 privind promulgarea Legii pentru completarea anexei nr. 1 la Legea cu privire la Programul de privatizare pentru anii 1997–1998*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 106, art. 778.

Yin, R. K. (Ed.). (2005). *Introducing the world of education: A case study reader*. Sage.